

ANALİZ

HAZİRAN 2017 SAYI: 205

BİRLEŞİK KRALLIK ERKEN GENEL SEÇİMLERİ

ENES BAYRAKLI, HACI MEHMET BOYRAZ

BİRLEŞİK KRALLIK ERKEN GENEL SEÇİMLERİ

ENES BAYRAKLI, HACI MEHMET BOYRAZ

COPYRIGHT © 2017

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Erkan Söğüt
Kapak Fotoğrafı: shutterstock.com
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
BİRLEŞİK KRALLIK SİYASİ SİSTEMİ VE AVAM KAMARASI SEÇİM SÜRECİ	8
ERKEN GENEL SEÇİM KARARININ ALINMA NEDENLERİ	10
ERKEN SEÇİM SÜRECİNDE ÖN PLANA ÇIKAN KONULAR	11
SİYASİ PARTİLER	15
TÜRKİYE-BİRLEŞİK KRALLIK İLİŞKİLERİ: BREXİT VE 15 TEMMUZ SONRASI	19
SEÇİM TAHMİNLERİ VE MUHTEMEL SENARYOLAR	21
SONUÇ	24

YAZARLAR HAKKINDA

Enes BAYRAKLI

Viyana Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü lisans mezunu olan Enes Bayraklı, aynı üniversitede siyaset bilimi alanında yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamladı. 2009-2010 yılları arasında İngiltere Nottingham Üniversitesi'nde doktora tezi için araştırmalarda bulundu. 2011-2013 yılları arasında Londra Yunus Emre Türk Kültür Merkezi'nde uzman ve müdür yardımcılığı pozisyonunda çalıştı. Aynı dönem içerisinde 2012 Ağustos-Aralık ayları arasında kurucu müdür olarak Bükreş ve Köstence Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde görev aldı. 2013 yılından beri Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi ve Avrupa ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı başkanlığı görevini sürdürmektedir. Aynı zamanda SETA Avrupa Araştırmaları direktörlüğü görevini yürüten Bayraklı'nın çalışma alanları arasında Türk dış politikasının dönüşümü, İslamofobi, kültürel diplomasi, Alman siyaseti ve dış politikası bulunmaktadır.

Hacı Mehmet BOYRAZ

2016 Haziran ayında Katip Çelebi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler (ana dal), Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (çift ana dal) bölümlerinden birincilikle ve en üstün başarı (summa cum laude) ile mezun olan Hacı Mehmet Boyraz, şu anda Türk-Alman Üniversitesi "Avrupa ve Uluslararası İlişkiler" programında yüksek lisans öğrencisidir. Temmuz 2016'da SETA İstanbul Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak göreve başlayan Boyraz'ın akademik ilgi alanları arasında Avrupa siyaseti ve Türk dış politikası yer almaktadır.

ÖZET

Şu ana kadar Bulgaristan, Fransa, Hollanda ve Sırbistan gibi birçok Avrupa ülkesinde gerçekleşen seçimlerin yanı sıra yılın geriye kalan kısmında Almanya, Norveç, Birleşik Krallık ve Avusturya'da yapılacak olan seçimler sebebiyle 2017 yılı Avrupa siyasetinde tam anlamıyla bir seçim yılı. Bu çalışma 8 Haziran 2017 tarihinde Birleşik Krallık'ta gerçekleşecek olan erken genel seçimleri tüm boyutlarıyla analiz etmektedir.

Konuyla ilgili birçok tablonun yer aldığı çalışmanın ilk bölümünde öncelikle ülkenin siyasi sisteminin tarihsel gelişimi ve halihazırdaki seçim sistemi ele alınmakta, ardından ülke siyasetinde ön plana çıkan aktörler ve kurumlar incelenmektedir. Erken seçime neden olan belli başlı faktörlerin incelendiği ikinci bölümden sonra üçüncü bölümde ise seçim sürecinde ön plana çıkan temel konular irdelenmektedir. Dördüncü bölümde siyasi partilerin bu konulara yönelik yaklaşımları seçim manifestoları dahilinde değerlendirilmektedir. Analizin beşinci bölümünde ise Brexit ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında yeni bir yöne giren Türkiye-Birleşik Krallık ilişkilerinin son dönemi siyasi ve ekonomik açıdan incelenmekte ve önümüzdeki süreçte iki ülke arasındaki ilişkilere dair bazı çıkarımlar ortaya konulmaktadır. Çalışmanın son kısmında erken seçimle ilgili yayımlanan anket sonuçları ışığında muhtemel seçim sonuçlarına yer verilmekte ve olası senaryolara ilişkin tartışmalar yürütülmektedir.

Bu çalışma 8 Haziran 2017 tarihinde Birleşik Krallık'ta gerçekleşecek olan erken genel seçimleri tüm boyutlarıyla analiz etmektedir.

GİRİŞ

2016 Haziran ayında gerçekleştirilen ve hem Birleşik Krallık hem de Avrupa Birliği (AB) açısından önemli siyasi, ekonomik ve toplumsal sonuçları beraberinde getiren Brexit referandumunda seçmenin yüzde 51,9'u Brexit'ten yana, kalan yüzde 48,1'i Brexit'e karşı oy kullanmıştı. Bunu takiben Londra ve Brüksel arasında başlayan müzakerelerin 2019 yılının ortalarında sonlandırılması planlanmış ve müzakerelere hız verilmişti. Ancak referandum öncesinde olduğu gibi referandum sonrasında da Brexit tartışması ülke gündeminin merkezinde yer almaya devam etmiştir. Öyle ki referandumun sona ermesiyle birlikte kamuoyunda bu sefer nasıl bir çıkış süreci izleneceği tartışılmaya başlanmıştır. Bunun neticesinde görevdeki Muhafazakar Parti iktidarı, Brexit müzakerelerinde Brüksel'e karşı daha güçlü bir konuma gelebilmek için diğer partilerin de destek vermesi neticesinde erken genel seçim kararı almıştır.

Bu analiz bahsi geçen gelişmeler ışığında Birleşik Krallık'ta Brexit süreci, Manchester ve Londra terör saldırıları gölgesinde yapılacak olan 8 Haziran erken genel seçimlerini farklı boyutlardan ele almakta, partilerin seçim vaatlerini manifestolar ve açıklamalar çerçevesinde analiz etmekte ve seçimin olası sonuçlarını tartışmaktadır. Ayrıca Brexit ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında yeni bir yöne giren

Türkiye-Birleşik Krallık ilişkilerinin son dönemini siyasi ve ekonomik açıdan incelemekte ve ikili ilişkilerin geleceğine dair bazı öngörülerde bulunmaktadır.

BİRLEŞİK KRALLIK SİYASİ SİSTEMİ VE AVAM KAMARASI SEÇİM SÜRECİ

1215 tarihinde Magna Carta Libertatum (Büyük Özgürlük Fermanı) ile dünya siyasetinde parlamenter demokrasinin temellerinin atıldığı ilk ülke olan Birleşik Krallık'ın siyasi sistemi, derlenmemiş (uncodified) bir anayasa olgusuna dayanmaktadır. Birleşik Krallık siyasi literatürde kabul edildiği haliyle "anayasal/parlamenter monarşi" sistemi ile yönetilmektedir. Bu yöntemin bir yönünün "monarşi" olarak adlandırılmasının sebebi Birleşik Krallık'ı oluşturan dört ülkenin (İngiltere, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler) ve İngiliz Milletler Topluluğu'nun (Commonwealth) dahil olduğu krallığı yöneten bir kraliyet ailesinin bulunmasından kaynaklanmaktadır. Ülkede kabul gören yaygın kanaate göre görevdeki kral ya da kraliçe yasama, yürütme, yargı, silahlı kuvvetler ve Anglikan Kilisesi'nin, kısacası tüm devletin başıdır. Tüm bu görevlerinden ötürü görevdeki kral ya da kraliçenin mutlak dokunulmazlığı bulunmaktadır. Her ne kadar teamüller gereği devlet başkanlığı monarşinin elinde olsa da kraliyet ailesinin varlığının sadece sembolik bir anlam ifade ettiği ve ülke yönetiminde gerçek bir siyasi rolünün bulunmadığı iddia edilmektedir.

Halk nezdinde kraliyet ailesine karşı derin bir sevgi ve saygının bulunması sebebiyle göreve gelen hükümetler ve muhalefet partileri kraliyet ailesi ile ilişkilerinde oldukça hassas davranmakta ve kraliyet ailesi ile ilgili olarak kamuoyunda olumsuz yankı bulabilecek politika teklifleri ve söylemlerden uzak durmaktadır. Görevdeki kral

ya da kraliçe de aynı doğrultuda hükümetin sorumluluğu alanlara çok fazla müdahale etmemekte ve siyaset üstü bir makam olarak tüm siyasi partilere eşit mesafede durmaktadır.

Ülkedeki siyasi sistemin diğer yönünün “anayasal” ya da “parlamentar” olarak adlandırılmasının sebebi ise demokratik düzenin en önemli yansıması olan ve iki kanattan oluşan bir parlamentonun varlığıdır. Birleşik Krallık Parlamentosu, alt meclis olarak bilinen ve doğrudan seçimle göreve gelen 650 üyeli Avam Kamarası (House of Commons) ile üst meclis olarak bilinen ve atama ya da verasetle göreve gelen 800 üyeli Lordlar Kamarasından (House of Lords) oluşmaktadır.

TABLO 1. BÜYÜK BRİTANYA AVAM KAMARASI

Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> Birleşik Krallık Parlamentosunun alt meclisini oluşturmaktadır. 650 üyesi bulunmaktadır. Üyeleri dar bölge, nispi çoğunluk ve tek tur esaslarına göre beş yıllığına seçilmektedir. Üyelerin seçiminde baraj uygulaması bulunmamaktadır. Seçim sonucunda oy oranı en yüksek parti hükümeti kurmakla görevlendirilmektedir.
Sandalye dağılımı (2015 seçimleri)	<ul style="list-style-type: none"> Muhafazakar Parti: 330 Milletvekili İşçi Partisi: 229 Milletvekili İskoç Ulusal Partisi: 54 Milletvekili Liberal Demokrat Parti: 9 Milletvekili Diğerleri: 28 Milletvekili

TABLO 2. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA GENEL SEÇİMLERE KATILIM ORANLARI VE PARTİLERİN OY ORANLARI (YÜZDE)

	KATILIM ORANI	MUHAFAZAKAR PARTİ	İŞÇİ PARTİSİ	LİBERAL DEMOKRATLAR	DİĞERLERİ
1945 Seçimleri	72,6	40,1	48,1	9,0	2,8
1950 Seçimleri	83,6	43,5	46,2	9,1	1,2
1951 Seçimleri	81,9	48,0	48,8	2,6	0,6
1955 Seçimleri	76,8	49,7	46,3	2,7	1,3
1959 Seçimleri	78,7	49,3	43,8	5,9	1,0
1964 Seçimleri	77,1	43,4	44,1	11,1	1,3
1966 Seçimleri	75,8	41,8	47,7	8,5	2,0
1970 Seçimleri	72,0	46,0	42,7	7,5	3,8
1974 Seçimleri	78,8	37,8	37,2	19,3	5,7
1974 Seçimleri (ikinci kez)	72,8	35,7	39,3	18,3	6,7
1979 Seçimleri	76,0	43,9	36,9	13,8	5,4
1983 Seçimleri	72,7	42,4	27,6	25,4	4,6
1987 Seçimleri	75,3	42,2	30,8	22,5	4,5
1992 Seçimleri	77,7	41,9	34,4	17,8	5,9
1997 Seçimleri	71,3	30,7	43,2	16,8	9,3
2001 Seçimleri	59,4	31,7	40,7	18,3	9,3
2005 Seçimleri	61,4	32,4	35,2	22,0	10,4
2010 Seçimleri	65,1	36,1	29,0	23,0	11,9
2015 Seçimleri	66,1	36,9	30,4	7,9	24,8

Kaynak: Politics Resources, “British Governments and Elections since 1945”, Political Science Resources, <http://www.politicsresources.net/area/uk/uktable.htm>, (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2017).

- Muhafazakar Parti 1945-1970 arasındaki seçimlere Ulster Birlik Partisi (UU) ile birlikte girmiştir.
- Liberal Demokrat Parti ve Sosyal Demokrat Parti (SDP) 1983 ve 1987 seçimlerine birlikte girmiştir.
- Hükümeti kuran partiler kırmızı ile yazılmıştır.

Birleşik Krallık'ta uygulanan seçim sistemi dar bölge ve nispi çoğunluk esaslarına dayanmaktadır. 60 bin seçmenin bulunduğu 650 seçim bölgesinden (523'ü İngiltere'de, 72'si İskoçya'da, 38'i Galler'de, 17'si Kuzey İrlanda'da) oluşan ülkede seçim barajı uygulaması bulunmamakta ve seçim tek turlu yapılmaktadır. Buna göre herhangi bir seçim bölgesinde yapılan seçimi birinci sırada bitiren aday oy oranı ve partisine bakılmaksızın doğrudan Avam Kamarasına girmektedir.

Seçim sonuçlarına göre en fazla oyu alan parti, kral ya da kraliçe tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilmekte; çoğunluğun sağlanamaması durumunda ise koalisyon görüşmeleri yapılmaktadır. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkede kurulan hükümetlere bakıldığında sadece 2010-2015 arasında Muhafazakar Parti ve Liberal Demokratlar arasında koalisyon yapıldığı görülmektedir.

650 seçim bölgesinin bulunduğu Birleşik Krallık'ta seçim barajı yoktur ve seçim tek turlu olarak gerçekleştirilmektedir.

8 Haziran 2017 tarihinde Avam Kamarası için gerçekleşecek olan erken seçimde Birleşik Krallık Seçim Komisyonu tarafından açıklanan seçim kılavuzuna göre şu özellikleri taşıyan kişiler oy kullanabileceklerdir: Seçim listesine kayıtlı olmak, seçim günü 18 ve üzeri bir yaşta olmak, Britanya veya Commonwealth üyesi bir ülkenin vatandaşı olmak, Birleşik Krallık'ta ikamet etmek ve oy kullanma için herhangi bir yasağı bulunmamak.¹ Bu özellikleri taşıyan kişiler ya seçim günü kendilerine bildirilen yerlerde oy kullanacaklar ya da seçimden önce posta ile oylarını seçim kuruluna göndereceklerdir. Ayrıca gerekli şartları sağlayan seçmenlerin 31 Mayıs

1. "Types of Election, Referendums and Who Can Vote", British Government, <https://www.gov.uk/elections-in-the-uk/general-election>, (Erişim tarihi: 23 Nisan 2017).

2017 tarihine kadar bildirimde bulunmaları halinde oy kullanma için başka bir kişiye vekalet vermeleri de mümkündür.

ERKEN GENEL SEÇİM KARARININ ALINMA NEDENLERİ

Önceki Başbakan David Cameron'ın 2016 Haziran ayında gerçekleşen Brexit referandumu sonrasında istifa etmesi ile göreve gelen Theresa May, 2017 Nisan ayına kadar geçen süre zarfında erken seçim olmayacağını sıklıkla beyan etmiştir. Buna rağmen muhalif partilerin Brexit süreci ile ilgili olarak hükümeti sürekli köşeye sıkıştırması ve bu durumun Muhafazakar Parti içerisinde de taban bulması sebebiyle 18 Nisan 2017 tarihinde May, "Eğer bu genel seçimi şimdi yapmazsak birilerinin siyasi oyunları devam edecek" açıklaması ile erken seçim çağrısı yapmıştır. Bu çağrının hemen ertesi günü Sabit Süreli Meclis Yasası (Fixed Term Parliament Act)² uyarınca Avam Kamarasında yapılan oylamada iktidardaki Muhafazakar Parti milletvekilleri ile muhalefetteki İşçi Partisi ve Liberal Demokrat Parti milletvekillerinin destek vermesi neticesinde 13'e karşı 522 oy ile 8 Haziran 2017 Perşembe günü³ erken seçim yapılması teklifi onaylanmıştır.

May liderliğindeki Muhafazakar Parti Hükümetinin normal şartlarda 2020 yılında yapılması planlanan genel seçimleri oldukça erken bir

2. 2011 yılına kadar görevdeki başbakan rahatlıkla erken seçim kararı alabilirken 2011 yılında kabul edilen Sabit Süreli Meclis Yasası (Fixed Term Parliament Act/FTPA) ile bu yetki Avam Kamarasına verildi. Bu düzenlemeye göre ülke iki şekilde erken seçime gidebilir: Birincisi seçim sonrasında hükümeti kurmakla görevlendirilen partinin parlamentoda güvenoyu alamaması ve bunu takiben 14 gün içerisinde diğer partilerin de hükümeti kuramaması durumunda ülke erken seçime gider. İkincisi ise hükümetin teklifi ve parlamentonun üçte ikisinin bu tekliften yöne oy kullanması ile gerçekleşir. 8 Haziran erken genel seçim kararı da ikinci şekilde Avam Kamarasında oylanmıştır.

3. Birleşik Krallık'ta seçimlerin genelde hafta sonu yerine Perşembe günü yapılmasının sebebi halkın hafta sonunu sosyal aktivitelere ayırması sebebiyle sandığa gitmek istememesidir.

tarihe almasının arka planında üç sebep bulunmaktadır. May ve ekibini erken seçime iten temel sebep parti olarak halk nezdinde güven tazeleme arzusunun kaynaklanmasıdır. Bilindiği üzere daha önce Cameron Hükümeti'nde işleri bakanı olarak görev yapan Theresa May, Cameron'ın istifa etmesi üzerine önce Muhafazakar Parti'nin lideri, ardından Birleşik Krallık'ın yeni başbakanı oldu. May'in halkın desteği olmadan sadece parti içerisindeki siyasi dengeler neticesinde bu göreve gelmesi ilerleyen günlerde kamuoyunda kısmen meşruiyet sorununa yol açmıştır. Bu durumun Brexit görüşmeleri sürecinde hükümetin elini zayıflatmaya başlaması üzerine May ve ekibi erken seçime gitmek zorunda kalmıştır. Nitekim alt mecliste yapılan oylama sonrasında May'in şu açıklaması erken seçim kararının en önemli nedenini gösterir niteliktedir:

Şu anda İngiliz halkı bana ve Muhafazakar Parti'ye güvenmeleri için çok önemli bir zaman diliminde... Ülkemizi başarıya götürecektir ve daha da güçlendirecek olan geçen seneki Brexit oylaması gibi bu karar da Birleşik Krallık'ı gelecek yıllar için ileriye taşıyacaktır.⁴

Bununla ilintili olarak Cameron'dan sonra göreve gelen May'e karşı parti içerisinde bir süredir oluşan hizipleşmenin engellenmek istenmesi ve partideki güç dengelerinin tekrar rayına oturtulması hedefi de seçim kararında önemli rol oynamıştır. Bir başka ifadeyle erken seçimde halkın desteğini arkasına alarak parti içerisindeki muhalif kanada cevap vermek, May Hükümeti'nin erken seçime gitmesindeki ikinci sebebi oluşturmaktadır.

Araştırma kuruluşlarının ilk yaptıkları anketlere göre Muhafazakar Parti'nin olası bir erken seçimde yüzde 46 civarında oy alacak olması Theresa May'i erken seçime iten üçüncü önemli etken olmuştur. Muhafazakarların 7 Mayıs 2015 tarihinde yapılan son genel seçimde

oyların yüzde 36'sını alması hesaba katıldığında bu muhtemel yüksek oy oranı, May Hükümeti için erken seçimin cazibesini daha fazla artırmıştır. Zira iç politikadaki konumunun güçlendirilmesi halinde Muhafazakar Parti hem Brüksel ile Brexit müzakerelerinde daha sağlam bir pozisyon elde edecek hem de bundan sonra normal şartlarda 2022 yılında yapılacak genel seçime kadar görevde kalacaktır.

ERKEN SEÇİM SÜRECİNDE ÖN PLANA ÇIKAN KONULAR

Başbakan May'in 8 Haziran genel seçimleri açıklamasını yaptığı 18 Nisan 2017 tarihi ile seçim zamanı arasındaki yaklaşık bir buçuk aylık süre zarfında kamuoyunda birçok farklı konu tartışılmışsa da tartışmaların merkezinde Brexit süreci ve ulusal sağlık sistemi yer almıştır. Nitekim erken seçim kararının açıklanmasından hemen sonra You Gov tarafından yapılan bir ankete göre sırasıyla Brexit ve ulusal sağlık sistemi seçmenlerin en çok önem verdikleri iki konu olarak ön plana çıkmıştır.⁵

Brexit

Birleşik Krallık açısından önemli ekonomik, toplumsal ve siyasi sonuçları beraberinde getiren Brexit referandumunda seçmenin yüzde 51,9'u Brexit'ten yana, yüzde 48,1'i Brexit'e karşı oy kullanmıştı. Bunu takiben Londra ve Brüksel arasında başlayan müzakerelerin 2019 yılının ortalarında sonlandırılması planlanmıştı. Ancak referandum öncesinde olduğu gibi referandum sonrasında da Brexit tartışması ülke gündeminin merkezinde yer almaya devam etmiştir. Öyle ki referandumun sona ermesiyle birlikte kamuoyunda bu sefer nasıl bir çıkış süreci izleneceği tartışılmaya başlanmıştır.

4. "İngiltere Parlamentosu Erken Seçim Kararı Aldı", Euronews, 19 Nisan 2017.

5. Patrick Scott ve Ashley Kirk, "How will Brexit Affect the 2017 General Election?", *The Telegraph*, 25 Nisan 2017.

Brexit müzakere süreci için kamuoyunda bilinen iki farklı Brexit modeli bulunmaktadır: Birincisi Birleşik Krallık'ın AB'den çıkışının yumuşak bir süreç olması ve sonrasında ülkenin Norveç ve İsviçre gibi Avrupa tek pazarına erişim sağlayabilmesini ifade eden "yumuşak Brexit" (soft Brexit) modelidir. Bu model İşçi Partisi, Liberal Demokratlar, İskoç Ulusal Partisi ve Yeşiller tarafından desteklenmektedir. Bu modele göre Birleşik Krallık'ın ekonomik istikrarı ve Avrupa'nın geriye kalanı ile yapılan ticaretin korunması için Brüksel ile kazan-kazan esasına dayalı bir müzakere süreci yürütülmesi mümkündür.

Birleşik Krallık'ın AB ile olan bağlarının tamamen kopması gerektiğini ifade eden ve Brexit referandumunda lehte oy veren seçmen kitlesinin talep ettiği ve "sert Brexit" (hard Brexit) adıyla bilinen ikinci model ise daha çok Muhafazakar Parti ve UKIP nezdinde kabul görmektedir. UKIP'nin sert Brexit istemesindeki temel sebep partinin kuruluş ilkeleri ile uyumlu olarak parti elitlerinin Avrupa bütünleşmesi ve tek pazar şartlarının ülke ekonomisine zarar verdiğine inanmalarıdır. İktidardaki Muhafazakar Parti ise halkın Brexit'ten yana oy kullanması sebebiyle bu saatten sonra AB ile tüm bağların kopması gerektiğini düşünmektedir. Bu modelin gerçekleşmesi durumunda bundan sonra Birleşik Krallık ve AB arasında sert ve kökten bir ayrılık yaşanacak, iki taraf arasındaki ticari ilişkilerde sadece Dünya Ticaret Örgütü'nün (World Trade Organization-WTO) kuralları uygulanacaktır.

Bu çerçevede iki modeli birbirinden ayıran temel noktanın "Birleşik Krallık Avrupa tek pazarında yer almalı mı, almamalı mı?" sorusu etrafında şekillendiği görülmektedir. Buna rağmen her iki modelin de temelde ekonomik parametreler ile değerlendirilmesi ülkedeki AB algısının hala büyük oranda ekonomik ilişkiler üzerinden şekillendiğini göstermektedir.

TABLO 3. YUMUŞAK VE SERT BREXİT MODELLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

YUMUŞAK BREXİT	SERT BREXİT
AB ortak bütçesine kısmen katkı sağlanması gerekecek.	AB ortak bütçesine katkı verilmeyecek.
Avrupa tek pazarına erişim sağlanabilecek.	Avrupa tek pazarına erişim sağlanamayacak.
Göç ve güvenlik politikalarında AB ile kısmen ortak hareket edilmesi gerekecek.	Göç ve güvenlik politikalarında tek başına hareket edilebilecek.
AB fonlarından yararlanılabilecek.	AB fonlarından yararlanılmayacak.
AB'nin imzaladığı serbest ticaret anlaşmalarına dahil olunabilecek.	AB'nin imzaladığı serbest ticaret anlaşmalarına dahil olun(a)mayacak.
Birleşik Krallık vatandaşları AB ülkelerinde çalışabilecek ve serbest dolaşım hakkından faydalanabilecek.	Birleşik Krallık vatandaşları AB ülkelerinde çalışma iznine tabi olacak ve vize prosedürlerine maruz kalacak.
Destekleyen partiler: İşçi Partisi, Liberal Demokrat Parti, İskoç Ulusal Partisi, Yeşil Parti.	Destekleyen partiler: Muhafazakar Parti, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi.

Bir kamuoyu araştırma kuruluşu olan BMG tarafından yapılan ve 24 Ekim 2016 tarihinde açıklanan bir ankette halkın yüzde 43'ünün Brexit'i desteklediği, yüzde 45'inin Brexit'e karşı çıktığı ve yüzde 11'inin kararsız olduğu; bir diğer kamuoyu araştırma kuruluşu Com Res tarafından yapılan ve 27 Kasım 2016 tarihinde açıklanan ankette ise halkın yüzde 47'sinin Brexit'i desteklediği, yüzde 46'sının Brexit karşıtı ve yüzde 6'sının kararsız olduğu ortaya çıkmıştır.⁶ Bu iki farklı ankete göre toplumun yarıya yakınının Brexit taraftarı olması ve kalan yarıya yakınının da Brexit karşıtı olması, halkın sözkonusu süreç ile ilgili net bir tutum sergileyememesi şeklinde yorumlanmakta ve bu durum siyasi partilerin konuya dair pozisyonlarını belirlemelerini zorlaştırmaktadır.

6. Anketler için bkz. "Should the UK Remain a Member of the EU, or Leave the EU? Asked after the Referendum", What UK Thinks, <http://whatukthinks.org/eu/questions/should-the-united-kingdom-remain-a-member-of-the-european-union-or-leave-the-european-union-asked-after-the-referendum>, (Erişim tarihi: 15 Mayıs 2017).

Ulusal Sağlık Sistemi

2017 erken genel seçimlerine gidilirken kamuoyunda tartışılan bir diğer önemli konu ise ulusal sağlık sistemi (National Health Service–NHS) olmuştur. Türkiye’de günümüzde uygulanan Sosyal Güvenlik Kurumu benzeri bir kurum olan NHS’nin kurulduğu 1948 yılından beri birçok kez reform geçirmesine rağmen beklenen verimi sağlayamaması ve ülke nüfusunun her geçen gün giderek yaşlanmasıyla doğru orantılı olarak merkezi bütçedeki payının sürekli artması muhalefet partileri tarafından eleştiri konusu edilmiştir. Nitekim sağlık alanında akademik çalışmaların yayımlandığı Londra merkezli *The Lancet* isimli dergide yer alan ve 1990-2015 arasındaki dönemi kapsayan bir makalede NHS, dünya genelindeki en kötü otuzuncu sağlık sistemi olarak açıklanmıştır.⁷

2015-2016 bütçesinin önemli bir kısmını oluşturan NHS’nin iyileştirilmesi için seçim manifestolarında tüm partiler farklı öneriler sunmuşlardır. NHS’yi en çok eleştiren parti olan İşçi Partisi, iktidara gelmesi durumunda NHS için her yıl ek 7,4 milyar sterlin ayırmayı planlamakta,⁸ iktidardaki Muhafazakar Parti ise var olan sistemi güçlendirmeyi ve 2020 yılına kadar 10 bin yeni sağlıkçı istihdam etmeyi vaat etmektedir.⁹ Ülke siyasetinde üçüncü yolu temsil eden Liberal Demokratlar da sağlık sistemine yılda 6 milyar sterlin ek bütçe ayırmayı vaat etmektedir.¹⁰ NHS için sunulan bu vaatler incelendiğinde ülkedeki üç büyük partinin de sistemdeki yapısal sorunları çözmekten uzak oldukları izlenimi doğmaktadır.

7. “Healthcare Access and Quality Index Based on Mortality from Causes Amenable to Personal Health Care in 195 Countries and Territories, 1990–2015”, *The Lancet*, [http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736\(17\)30818-8.pdf](http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736(17)30818-8.pdf), (Erişim tarihi: 22 Mayıs 2017).

8. “General Election 2017: Labour’s £7,4 bn a Year Extra for NHS”, BBC, 15 Mayıs 2017.

9. “Real Action on Mental Health”, Conservative Party, <https://www.conservatives.com/sharethefacts/2017/05/real-action-on-mental-health>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2017).

10. Ben Kentish, “Lib Dems Pledge to Invest Extra £6 Billion in NHS and Social Care”, *Independent*, 5 Mayıs 2017.

Diğer Konular

Bu sene birçok Avrupa ülkesinde gerçekleşen seçimlerin aksine Birleşik Krallık seçim gündeminde ekonomiye dair tartışmalar geri planda kalmıştır. Nitekim You Gov tarafından yapılan ve bu çalışmanın önceki kısmında bahsedilen ankette halk nezdinde ekonomi gündemdeki en önemli dördüncü konu olmuştur. Bunda son açıklanan ekonomik verilerde ülkedeki işsizlik oranının beklentilerin üzerinde azalarak yüzde 4,6 ile 1975 yılından beri en düşük seviyeye girelemesi şüphesiz ciddi rol oynamıştır. Bu durum Brexit tartışmaları süresince ülkenin AB’den çıkması halinde ekonominin bir nevi çöküşe geçeceğine dair yapılan haberlerin temellerinin zayıf olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Birleşik Krallık’ta toplumun büyük çoğunluğunu temsil eden partiler ülkenin geleneksel dış politika ve güvenlik kodları ile oynamak istememektedirler.

Erken seçim sürecinde dikkat çeken bir diğer nokta ise merkez partilerin uluslararası siyaset, güvenlik ve göç gibi ülkenin uzun döneme dayalı yerleşik politikaları ile ilgili radikal vaatlerden kaçınmalarıdır. Birleşik Krallık’ın Avrupa siyasetindeki konumu ile ilgili olarak partilerin farklı Brexit eğilimleri hariç tutulduğunda, ülkenin Avrupa siyasetindeki konumu ve ABD ile tarihi ve stratejik iş birliğinin devam ettirilmesi; NATO ve BM’deki pozisyonların korunması ve küresel terörizm ile mücadelede yürütülen diplomatik girişimlere destek verilmesi gibi yapısal politikalar üç büyük parti tarafından da kabul görmektedir. Bir başka ifadeyle toplumun büyük çoğunluğunu temsil eden partilerin ülkenin geleneksel dış politika ve güvenlik kodları ile oynamak istemedikleri görülmektedir.

Ayrıca ABD başkanlık seçimlerinde olduğu gibi Birleşik Krallık'ta da siyasi parti liderleri televizyonlarda canlı yayınlarda bir araya gelmekte ve seçim sürecinde ön plana çıkan konuları ve bu konulara ilişkin partilerin yaklaşımlarını tartışmaktadır. Seçime üç hafta kala 18 Mayıs 2017 tarihinde ITV kanalında Liberal Demokrat Parti lideri Tim Farron, İskoçya Ulusal Partisi lideri Nicola Sturgeon, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi lideri Paul Nuttall, Yeşil Parti lideri Caroline Lucas ve Galler Partisi (Plaid Cymru) lideri Leanne Wood bir araya gelmiş ve vaatlerini tartışmışlardır. Ancak Muhafazakar Parti lideri May ve İşçi Partisi lideri Corbyn'in katılmadığı tartışmaya basın ilgisinin düşük olmuştur.

Öte yandan 8 Haziran erken seçimine giden süreçte 22 Mayıs 2017 tarihinde Manchester şehrinde ve ardından 4 Haziran 2017 tarihinde başkent Londra'da gerçekleşen terör saldırıları bir anda ülke gündeminin merkezine oturmuştur. DEAŞ mensubu bir militan tarafından yapılan ve 22 kişinin hayatını kaybettiği, 50'nin üzerinde kişinin yaralandığı ilk saldırı sonrasında tüm siyasi partiler propaganda faaliyetlerine bir süre ara verdiklerini ilan etmişler ve sosyal medya hesapları üzerinden halka sağduyu çağrısı yapmışlardır. Yine DEAŞ tarafından üstlenilen ve 10 kişinin hayatını kaybettiği, 50'ye yakın kişinin yaralandığı ikinci saldırı sonrasında da siyasi partiler tarafından aynı tavır takınılmıştır. Sivillere yönelik yapılan ve seçim öncesinde ülkedeki güvenlik kaygılarını yükseltmeyi amaçlayan saldırılara karşı siyasi partilerin ortak bir tutum takınmasına rağmen ülkedeki aşırı sağ oluşumların uzantısı olan birçok sosyal medya hesabında saldırganın "Müslüman kimliği" ön plana çıkartılarak Müslümanlara karşı negatif bir algı operasyonu yürütülmüştür. Ayrıca ilk saldırıdan sonra İşçi Partisi lideri Corbyn'in Birleşik Krallık'ın daha önce dünya genelinde dahil olduğu savaşlarla ülkedeki saldırılar ara-

sında bağlantısı kurması diğer partiler tarafından eleştiri konusu olmuştur.¹¹

Seçimlere az bir süre kala İşçi Partisi lideri Corbyn ile ilgili olarak geçmişte ayrılıkçı İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) liderleri ile görüşmeler yaptığına dair bazı haberler ortaya atılmış ve Sky News-Channel 4'ün ortaklaşa düzenledikleri canlı yayın programında Corbyn, bir seyirci tarafından IRA üyeleri için düzenlenen anma törenine katılmakla suçlanmıştır. Bu suçlamanın ardından Corbyn yaptığı açıklamada 1970'li ve 1980'li yıllarda diyalog arayışında olduğunu ve katıldığı öne sürülen törenin Kuzey İrlanda'da yaşamını yitiren herkes için yapılan bir saygı duruşu olduğunu ifade etmiştir. Buna rağmen özellikle IRA konusunda oldukça hassas olduğu bilinen Muhafazakar basında Corbyn'e yönelik bu iddialar gündemde tutulmuştur.

Son olarak 31 Mayıs 2017 tarihinde Başbakan May dışında tüm siyasi parti liderleri BBC canlı yayınında bir araya gelmiş ve seçim vaatlerini tartışmışlardır. Programa son anda katılma kararı alan İşçi Parti lideri Corbyn, programa kendisi katılmak yerine İçişleri Bakanı Amber Rudd'u gönderen Muhafazakar Parti lideri May'i şiddetle eleştirmiş ve tartışmadan kaçmakla suçlamıştır. Corbyn'den sonra söz alan Rudd ise canlı yayın sırasındaki atışmalar ile koalisyon ihtimalleri arasında ilişki kurarak kendi partileri dışında diğer tüm partilere verilecek oyların İşçi Partisi lideri Corbyn'e ve koalisyon risklerine verileceğini ifade etmiştir.¹² Buna rağmen Başbakan May'in canlı yayına doğrudan katılmak yerine kabine üyesini göndermesi ulusal basında eleştiri konusu olmuştur.

11. Birleşik Krallık Ulusal Güvenlik Bakan Yardımcısı Ben Wallace açıklamanın zamanlamasını "ahmakça" olarak değerlendirmiş, Liberal Demokrat Parti lideri Tim Farron ise İşçi Partisi liderini Manchester saldırısı üzerinden siyaset yapmakla suçlamıştır. Detaylı bilgi için bkz. "Jeremy Corbyn: Dışarıda Dahil Olduğumuz Savaşlarla İngiltere'deki Terör Saldırıları Bağlantılı", BBC Türkçe, 26 Mayıs 2017.

12. "İngiltere'de Muhalefet BBC'deki Tartışma Programında Çıkamayan Başbakan May'e Yüklendi", BBC Türkçe, 1 Haziran 2017.

SİYASİ PARTİLER

Muhafazakar Parti

İşçi Partisi ile birlikte Birleşik Krallık'ın en köklü iki siyasi partisinden biri olan ve merkez sağ siyaseti temsil eden Muhafazakar Parti'nin geçmişi 17. yüzyıla kadar uzanmakta ve radikal Tory Partisi'nin bir nevi mirasçısı olması sebebiyle siyasi literatürde "Toriler" olarak bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın ön plana çıkan isimlerinden biri olan dönemin Başbakanı Winston Churchill ile birlikte ülke siyasetindeki ağırlığı giderek artan parti, en köklü değişimini 1979 yılında başbakanlığa gelen Margaret Thatcher ile yaşamıştır. Sadece İngiltere'de değil tüm dünyada "Demir Lady" olarak bilinen Başbakan Thatcher, 1975-1990 arasında Muhafazakar Parti başkanlığı ve 1979-1990 arasında başbakanlık yapmıştır. 1980'li yıllarda Batı ekonomilerinde devletin iktisadi yatırımlardan çekilmesi, özelleştirmelere hız verilmesi, serbest pazar ekonomisinin desteklenmesi ve işçi haklarının törpülenmesi gibi neoliberal politikaların ABD Başkanı Ronald Reagan ile beraber dünyadaki ilk uygulayıcılarından biri de Thatcher olmuştur ancak parti içerisindeki dengelerin aleyhine gelişmeye başlaması üzerine görevinden istifa etmek durumunda kalmıştır. Ardından Tony Blair yönetiminde yeni bir vizyon geliştiren İşçi Partisi'ne karşı uzun bir süre muhalefette kalan Muhafazakar Parti, 2010 genel seçimlerinde Liberal Demokratlar ile beş sene sürecek bir koalisyon hükümeti kurmayı başarmıştır.

Göreve geldiği 2010 yılından beri Birleşik Krallık'ın AB üyeliğini tartışmaya açan ve bunu Brüksel'e karşı bir koz olarak kullanan David Cameron, 2015 yılında tekrar başbakan seçilmesi halinde AB üyeliğini iki sene içerisinde referanduma götüreceğini taahhüt etmiş ve söz verdiği gibi 2015 genel seçiminden bir sene sonra 23 Haziran 2016'da AB üyeliğini referanduma götürmüştür. Ancak Brexit referandumundan önce Brüksel'den yeni tavizler alması sebebiyle referan-

dum sürecinde Brexit karşıtı söylemler geliştiren Cameron, halkın Brexit'ten yana oy kullanması sebebiyle görevinden istifa etmiştir.

Brexit sürecinde Cameron Hükümeti'nde İçişleri Bakanı olan Theresa May, referandumda AB'de kalınmasından yana açık bir tavır takınmasına rağmen başbakan olduktan hemen sonra yaptığı açıklamada referandumda halkın lehte oy kullanmasına "Brexit Brexit'tir" (Brexit is Brexit) ifadesi ile saygı duyulması gerektiğini belirtmiş ve bu saatten sonra Brexit'ten geri dönüşün mümkün olmadığını söylemiştir. Erken seçime on gün kala Sky News ve Channel 4 kanallarında İşçi Partisi lideri Corbyn ile ayrı ayrı canlı yayına katılan May, Brüksel ile Brexit görüşmelerinin erken seçimden hemen sonra 19 Haziran'da başlayacağını ve daha önce sıklıkla dile getirdiği, "Anlaşma olmaması kötü bir anlaşma olmasından çok daha iyidir" görüşünü yineleyerek istediklerini elde edememeleri halinde hiçbir anlaşmaya imza atmayacaklarını açıklamıştır.¹³

Brexit'ten önce Brüksel'den yeni tavizler alması sebebiyle referandum sürecinde aksi söylemler geliştiren Cameron, halk Brexit'ten yana oy kullanınca görevinden istifa etmiştir.

Şu anda sert Brexit politikası yürüten Muhafazakar Parti erken seçime üç hafta kala yayımladığı "Birlikte İleriye" (Forward Together) başlıklı 88 sayfalık seçim manifestosunda göreve devam edilmesi halinde Brüksel ile olası bir serbest ticaret anlaşması ekseninde ayrı bir görüşme süreci başlatacaklarını duyurmuştur. Bu dahilde analizin önceki kısımlarında belirtildiği gibi ülkedeki AB algısının hala büyük oranda ekonomik ilişkiler üzerinden şekillenmesi Muhafazakar Parti içerisinde de görülmektedir. Bununla ilintili olarak Toriler göreve

13. "May, Brexit Takvimini Verdi", HT Business, 29 Mayıs 2017.

devam etmeleri durumunda ekonomide yıllık kişisel vergi muafiyeti sınırını 12 bin 500 sterline çıkarmayı ve kurumlar vergisini 2020 yılına kadar yüzde 17'ye düşürmeyi vaat etmektedir.¹⁴

Diğer taraftan ülkenin uzun süreli ve yapısal politikalarını oluşturan dış politika ve güvenlik alanlarında radikal vaatlerde bulunmayan Muhafazakarlar, iktidarlarının devam etmesi halinde özellikle 2010 yılı itibarıyla ülkede hızlı bir şekilde artış gösteren net göçü 100 binin altına çekmeyi vaat etmektedir. Ancak hatırlanacağı üzere bu seçim vaadi Cameron döneminden beri parti içerisinde sık sık dile getirilmesine rağmen göçmenlerin ülke ekonomisine gözle görülür derecede katkı sağlaması sebebiyle daha çok popülist bir söylem olarak değerlendirilmektedir. Nitekim hükümetin Brexit'ten sorumlu üyesi David Davis, bunun parti için bir hedef olduğunu ancak gerçekleşeceğine dair bir taahhüdün söz konusu olmadığını ifade etmiştir.¹⁵

Corbyn'in en çok vurguladığı vaadi, Blair'den beri giderek muhafazakarlaştığı ve sol ideolojiden uzaklaştığı ithamlarına maruz kalan partiyi eski sosyalist solcu çizgisine döndürmektir.

İşçi Partisi

Ülkenin en büyük iki siyasi partisinden biri olan ve siyasette merkez sol siyaseti temsil eden İşçi Partisi, soldaki sendikacılık faaliyetlerinin sonucunda 1900 yılında resmen kurulmuştur. Liberal sol değerleri benimseyen parti altın çağını 1997-2007 arasında Tony Blair'in, 2007-2010 arasında ise Gordon Brown'ın başbakan olarak görev yaptıkları on üç yıllık dönemde ya-

şamıştır. Zira bu dönemde parti ülke siyasetinde köklü değişikliklere gitmiş ve 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ABD ile Afganistan'a operasyon düzenleme kararı almıştır. Ancak 2010 yılında Muhafazakar Parti'nin seçimlerden galip çıkması ve bunun üzerine Brown'ın istifası sonucunda göreve gelen Ed Miliband'ın 2015 yılına kadar devam eden etkisiz profili partiyi bu dönemde güç kaybı yaşatmıştır.

İşçi Partisi'nin 2015 seçim yenilgisinden sonra ülkenin en büyük sendikalarının destek vermesiyle son anda adaylığını açıklayan Jeremy Corbyn, genel kurulda oyların yüzde 60'ını alarak partinin yeni lideri olmuştur. 1983 yılında Kuzey Londra'dan milletvekili seçilerek Parlamenta giren Corbyn'in göreve gelme sürecinde en çok ön plana çıkardığı vaadi, Tony Blair döneminden beri giderek muhafazakarlaştığı ve sol ideolojiden uzaklaştığı ithamlarına maruz kalan partiyi eski sosyalist solcu çizgisine döndürmektir. Bugün parti içindeki Blairci milletvekillerinden destek göremeyen Corbyn, enerjik tavırları ve sistem karşıtı sol söylemleriyle özellikle gençlerin desteğini almış durumdadır.

İşçi Partisi 8 Haziran'a az bir süre kala seçim öncelikleri ve hedeflerini açıklayan "Azınlık Değil Çoğunluk İçin" (For the Many, Not the Few) sloganı ile 128 sayfalık kapsamlı bir manifesto yayımlamıştır. Bu belgede İşçi Partisi bağımsız bir dış politika izleneceğini ilan etmiş ve ülke çıkarlarının her alanda korunacağını vurgulamıştır.

Parti, Brexit referandumu sürecinde AB üyeliğinin devam etmesinden yana politika yürütmüşse de seçim manifestosunda bu konuda halkın kararına saygı duyduğunu ancak iktidara gelmesi durumunda ikinci bir Brexit referandumu yapılacağını açıklamıştır. Partinin seçim manifestosunda "içi boş sloganlarla ülkenin en büyük ticaret ortağı AB ile ilişkilerin riske atılmayacağı" açık açık ifade edilmiş ve Brexit'in kaçınılmaz olması durumunda yumuşak bir Brexit vaat edilmiştir. Bunun yanı sıra AB'den çıkış sürecindeki görüşme ve pazarlıklarda tek pazara

14. İnci Gündoğ, "İngiltere'de Muhafazakar Parti Seçim Beyannameğini Açıkladı", Anadolu Ajansı, 18 Mayıs 2017.

15. Saim Saeed, "David Davis: Tories 'Can't Promise' to Meet Immigration Targets", Politico, 2 Haziran 2017.

erişim sağlamaya yönelik çaba göstereceklerini vurgulayan Corbyn, Birleşik Krallık sınırları içerisinde yaşayan AB vatandaşlarının haklarının korunacağını da açıklamıştır. Corbyn'in AB ile ekonomik ilişkilerin ortak pazar ve gümrük birliği çerçevesinde devam edeceği mesajını vermesi ülkedeki sermaye gruplarına yönelik olumlu bir mesaj olarak yorumlanmaktadır. Ancak analizin ilerleyen kısımlarında da incelendiği gibi İşçi Partisi'nin ekonomide devlet müdahalesine yönelik politika hedefleri bahsi geçen bu mesajın içeriğini zayıflatmaktadır.

İşçi Partisi'nin ekonomi alanındaki vaatleri ise göreve geldikten sonra 10 bin polis ve 3 bin itfaiyeci almak, ulusal sağlık sistemi için 5 yılda ek 37 milyar sterlin kaynak ayırmak, Muhafazakar Parti'nin 2010 yılından bu yana kurumlar vergisinde yaptığı indirimleri iptal edip yerine bu vergiyi yükseltmek yer almaktadır. 100 milyar sterlin değerinde kamu destekli bir banka kurulması, asgari ücretin saatinin 10 sterline çıkarılması, bazı su dağıtım şirketleri ve demiryollarının kamulaştırılması ve yılda 300 bin sterlinden fazla maaş alanlara yüzde 2,5 ve 500 bin sterlinden fazla maaş alanlara yüzde 5 vergi getirmek İşçi Partisi'nin ekonomi alanındaki diğer vaatlerini oluşturmaktadır.

Sosyal devlet anlayışı eksenindeki parti dar gelirli için uygun fiyatlı konut inşa etmeyi, üniversite harçlarını tamamen kaldırmayı, okullara harcanan bütçeyi 6 milyar sterline çıkarmayı, 16-18 yaşları arasındaki tam zamanlı öğrencilere eğitim bursu tahsis etmeyi vaat etmektedir. Ekonomide devletin daha aktif rol almasına neden olacak bu sosyoekonomik vaatleri sebebiyle İşçi Partisi kamuoyunun bir bölümünde ülkeyi 1970'lere geri götürmekle eleştirilmektedir.¹⁶

2017 manifestosunda ayrıca ülkedeki göçmenlerin ekonomiye olumlu katkı sağladıkları

belirtilmiş, "göçmenler" ve "mülteciler" arasındaki ayrıma vurgu yapılarak savaştan kaçarak ülkeye sığınan mülteciler konusunda mevcut iktidardan farklı olarak ahlaki bir tutum benimseneceği vurgulanmıştır. Muhafazakarların göçmenlere yönelik dağıtım ve iskan politikalarını adaletsiz ve amaca uygun olmamakla eleştiren İşçi Partisi, iktidara geldiği takdirde bu konularda yeni düzenlemelere gidileceğini de vurgulamıştır.

Liberal Demokrat Parti

Liberal Demokrat Parti 1988 yılında Liberal Parti ve Sosyal Demokratların birleşmesiyle kuruldu. 1992 yılındaki genel seçimlerinden itibaren ülkenin en büyük üçüncü siyasi partisi konumuna yükselen Liberal Demokratlar 2010 yılındaki seçimden sonra Muhafazakar Parti ile koalisyon hükümeti kurmasına rağmen 2015 seçimlerinde oylarında kayda değer bir düşüş yaşamıştır. Seçim sonuçlarının ardından parti lideri Nick Clegg istifa etmiş ve görevi Tim Farron'a bırakmıştır.

Parti erken seçimler için yayımladığı "Britanya'nın Geleceğini Değiştirin" (Change Britain's Future) sloganlı 100 sayfalık manifestosunda gündemdeki birçok konuya yorum getirmiştir. Bilindiği üzere Liberal Demokrat Parti Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasının ülke geleceği için büyük bir felakete yol açacağını savunması nedeniyle ilk günden beri Brexit'in karşısında olmuştur. Manifestoda halkın Brexit kararına saygı duyulduğu ancak partinin iktidara gelmesi durumunda yumuşak bir Brexit sürecinin yaşanacağı ve Brüksel ile yapılacak anlaşmanın onaylanması için ikinci bir referandumun yapılacağı sözü verilmiştir.

İşçi Partisi gibi Avrupa bütünleşmesini destekleyen Liberal Demokratlar, seçim manifestolarında göçmenlerin ülke ekonomisine büyük katkı sağladıklarını ve iktidar olmaları durumunda ülkenin kapılarının göçmenlere kapatılmayacağını da vurgulamışlardır. AB gibi ABD ve NATO ülkenin tarihsel ve stratejik müttefikleri

16. Ülke kamuoyunda bu görüşü en çok ön plana çıkartan yayın organı *Daily Mail*'in konu ile ilgili hazırladığı haber için bkz. "Leaked Labor Manifesto Reveals Plans to Take Britain back to the 1970s by Renationalising Railways, Scrapping Strike Laws and £6bn Tax Raid", *Daily Mail*, 11 Mayıs 2017.

ile ilişkilerini güçlendirmeyi hedefleyen parti merkezi bütçenin en az yüzde 2'sini savunmaya ayırma sözü vermiştir. ABD Başkanı Donald Trump'ın NATO üyesi ülkelerin savunma harcamalarının genel bütçelerinin en az yüzde 2'si olması gerektiğini sıklıkla ifade etmesi hatırlandığında Liberal Demokratların bu vaat ile Atlantik bölgesi ve ötesindeki ilişkileri sıkı tutmak istedikleri görülmektedir.

Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi

Erken seçimler için bahsedilmesi gereken bir diğer parti de aşırı sağcı Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'dir (UKIP). 1995 yılında kurulan ve odağına ülkede yaşayan yabancıların ülkeden gönderilmeleri hedefini koyan partinin ağırlıklı seçmen kitlesini yaşlı, erkek, çalışan ve görece daha az eğitilmiş kişiler oluşturmaktadır.¹⁷ Sert Brexit taraftarı olan UKIP aynı zamanda koyu Avrupa-karşıtı (Euroceptic) politikalar izlemektedir. Nitekim 2016 yılındaki Brexit referandumunun bayraktarlığını yapan partinin 2017 erken seçimleri için hazırladığı kısa bir videoda Brexit ile Britanya halkının bir tarih yazdığı ifade edilmiş ve parti lideri Paul Nuttall "Birlikte Britanya (Britain Together)" sloganı altında partinin erken seçimler için beş temel hedef belirlediğini söylemiştir. Bu hedefler şunlardır: ülkeye gerçekleşen göçü tamamen durdurma, ülkeyi daha güvenli hale getirme, dış yardımlardan önce ulusal sağlık servisini iyileştirme, ulusal kültürü koruma ve modern ve adil bir demokrasi inşa etme.¹⁸ 2015 genel seçimlerinde yüzde 12,6 oy alarak merkez partilerin ardından üçüncü sırada yer alan ve yüzde 7,9 oy alan Liberal Demokrat Parti'yi geride bırakan UKIP'in bu seçimde yüzde 6 civarında oy alması beklenmektedir.

17. Thomas Greven, "The Rise of Right-wing Populism in Europe and the United States", Friedrich Ebert Stiftung Perspective, (Mayıs 2016), s. 6.

18. "UKIP Party Election Broadcast General Election 2017", You Tube, 12 Mayıs 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=HVpj0KKIBms&t=5s>, (Erişim tarihi: 16 Mayıs 2016).

İskoçya Ulusal Partisi

1934'te kurulan İskoçya merkezli İskoç Ulusal Partisi (SNP), İskoçya'nın Birleşik Krallık'tan ayrılıp kendi başına yeni bir devlet olmasını hedeflemektedir. İskoçya'nın Birleşik Krallık'tan ayrılması için 2014 yılında gerçekleşen bağımsızlık referandum sürecini başlatan ve yürüten SNP, Avrupa bütünleşmesinden yana bir politika izlemektedir. Öyle ki partinin başkanı aynı zamanda İskoçya başbakanı olan Nicola Sturgeon Brexit için ikinci bir referandumun şart olduğunu ifade etmekte ve bunun kabul edilmemesi halinde kendi partisinin de yer alacağı müzakerelerde yumuşak bir Brexit süreci talep etmektedir. Sturgeon, Brexit'in bu şekilde gerçekleşmemesi halinde İskoçya'da ikinci kez bağımsızlık referandumu düzenlenmesi için yerel parlamentodan onay almıştır. Ancak İskoçya'da halkın nabzını tutan bir araştırma şirketinin Brexit referandumundan günümüze kadar düzenli aralıklarla yapmış olduğu anketlere göre¹⁹ İskoçların yarısından fazlası Birleşik Krallık içerisinde kalınmasından yana tutum almaktadır. Buna göre Sturgeon'un bu vaadi en azından şu an için salt popülist bir söylem olarak değerlendirilmelidir.

Erken genel seçimler için şu ana kadar seçim manifestosu yayımlamayan SNP'nin 2015 seçimleri için hazırladığı seçim manifestosu dikkate alındığında partinin sosyal demokrat temellere dayalı olduğu ve şu politika önceliklerine önem verdiği görülmektedir: oy verme yaşını 16'ya indirme, herkes için uygun fiyatlı konut imkanı sağlama, ekonomide hükümet harcamalarını artırma, İskoçya'daki üniversiteleri tamamen ücretsiz hale getirme, kooperatifçiliği yaygınlaştırma ve ulusal sağlık sistemini güçlendirme. 2015 genel seçimlerinde yüzde 4,7 oy alan SNP'nin 8 Haziran erken seçimlerinde bu oy oranını koruması beklenmektedir.

19. "How would you Vote in a Scottish Independence Referendum if Held Now", What Scotland Thinks, <http://whatscotlandthinks.org/questions/how-would-you-vote-in-the-in-a-scottish-independence-referendum-if-held-now-ask#line>, (Erişim tarihi: 19 Mayıs 2017).

BREXİT VE 15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE-BİRLEŞİK KRALLIK İLİŞKİLERİ

Türkiye-Birleşik Krallık ilişkileri Brexit referandumuna giden son dönemde olumsuz etkilenmiştir. Hatırlanacağı üzere Brexit tartışmaları süresince Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması için faaliyet gösteren "Ayrılığa Oy Ver" kampanyasının destekçileri Türkiye'nin AB üyelik sürecini seçmenlerin kararlarını etkilemek amacıyla ön plana çıkarmışlardır. Odağına Türkiye'nin nüfus olarak çok büyük olmasını ve AB üyeliği durumunda milyonlarca Türk vatandaşının Birleşik Krallık'a göç edeceği argümanlarını oturtan bu kampanyanın kamuoyunda kısa sürede yankı bulması dönemin başbakanı Cameron ve ekibini endişelendirmiştir. Bu sebepten ötürü daha önce Türkiye'nin AB üyeliğine açık destek veren Cameron bir televizyon programında yaptığı açıklamada, Türkiye'nin bugünkü hızla en erken 3000 yılında AB üyesi olabileceğini ifade ederek referandum öncesinde Türkiye ile ilgili olumlu tavır almaktan kaçınmıştır.

Ancak referandumun sona ermesiyle Türkiye ile ilgili tartışmaların gündem dışına çıkması Cameron ve ekibinin Türkiye konusunda yanlış bir adım attıklarını göstermiştir. Zira devlet politikası olarak Londra bugüne kadar Türkiye'nin AB üyelik sürecinde genelde yapıcı bir tutum sergilemişse de bu devlet politikasının referandum sürecinde bir araç olarak kullanılması Ankara'nın Londra'ya olan güvenini zedelemiştir. Nitekim 1990-1997 arasında Birleşik Krallık'ta Başbakan olan John Major'a göre Türkiye üzerinden yürütülen bu söylem, halk tarafından çok fazla dikkate alınmamış ve bu tutum sadece Türkiye-Birleşik Krallık ilişkilerine zarar vermiştir.²⁰

Cameron Hükümeti'nin son dönemlerinin aksine Türkiye ile ilişkilere önem veren mevcut başbakan Theresa May ise Ocak ayında Washington'dan sonra Ankara'ya yaptığı ziyarette Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Yıldırım ile bir araya gelmiş ve Türkiye ile Brexit'i takiben daha güçlü bir ilişki biçimi geliştirmek istediklerini ifade etmiştir. Bu ziyarette ayrıca iki ülke arasında İngiliz savunma ve havacılık şirketi BAE Systems ile Türk Havacılık ve Uzay Sanayii AŞ arasında 125 milyon dolar değerinde TF-X Türk savaş uçağı geliştirmek için birlikte çalışma kararı da alınmıştır.²¹ Savunma alanında Birleşik Krallık'ın sahip olduğu deneyim ile Türkiye'nin bu alanda son dönemde büyük bir atılım göstermesi dikkate alındığında Brexit sonrası dönemde iki ülke arasında savunma alanındaki iş birliğinin artırılması adına bu anlaşma ilk adım olarak görülebilir.

Bunun yanı sıra bilindiği üzere 2008 küresel ekonomik krizini takiben Almanya'nın AB'de siyasi ve ekonomik açıdan oyun kurucu pozisyona geçmesi, birçok üye ülkede Alman şüpheliğine sebep olmuş ve buna yönelik en sert tepkiyi Birleşik Krallık seçmeni Brexit referandumu ile göstermiştir. Bu durumun bir uzantısı olarak Almanya'nın Türkiye'nin AB üyelik sürecini de kendi siyasi ve ekonomik çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışması Türkiye ile ilişkilerine olumsuz olarak yansımıştır. Mayıs ayı sonunda Brüksel'de yapılan NATO zirve toplantısında Almanya'nın İncirlik üsleri sebebiyle bir sonraki zirvenin İstanbul'da yapılmasını güvenlik gerekçelerini bahane ederek engellemeye çalışması²² iki ülke arasındaki ilişkileri daha da gergin bir hale getirmiştir. Ayrıca Almanya'nın halihazırda yıllık milli gelirinin sadece yüzde 1,2'sini savunmaya ayırması ABD'de tepkiye sebep olmuş ve Başkan Donald Trump Mart ayında Beyaz Saray'da Almanya Başbakanı Angela Merkel ile

20. "Brexit Camp's Turkey Claims 'Nonsense', Says ex-UK PM", Anadolu Agency, 5 Haziran 2016.

21. "İngiltere ve Türkiye Arasında 125 Milyon Dolarlık Savunma Anlaşması", BBC Türkçe, 28 Ocak 2017.

22. Bahattin Gönültaş, "NATO'da Bütçe Çatlağı", Anadolu Ajansı, 22 Mart 2017.

yaptığı görüşme sonrasında sosyal medya hesabı üzerinden Almanya'nın savunması nedeniyle NATO ve ABD'ye büyük meblağlarda para borcu olduğunu ifade etmiştir.²³ Bu hususların hepsi bir arada düşünüldüğünde ve önümüzdeki süreçte Ankara, Londra ve Washington'ın ortak bir politika benimsemeleri halinde Berlin'e karşı bir denge mekanizması gündeme gelebilir.

İngiltere ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 2016 yılı sonu itibarıyla 17 milyar doları geçerken, ticaret dengesi 6,2 milyar dolar ile Türkiye'nin lehine gerçekleşmiştir. Brexit kararının onaylanması ve ülkenin 2019 yılına kadar AB'den resmen çıkmasıyla ithal ürünlerde uygulanan AB teknik mevzuatının kalkacak olması bu ticaret hacminin daha fazla artmasına imkan sağlayacaktır. Nitekim Türkiye'deki İngiliz Ticaret Odası (British Chamber of Commerce Turkey) Başkanı Chris Gaunt'a göre bu durum iki ülke arasında bir serbest ticaret anlaşmasına imkan sağlayacak ve nihayetinde iki ülke arasındaki ticaret hacmi daha fazla genişleyecektir.²⁴

TABLO 4. 2010-2016 ARASI TÜRKİYE-BİRLEŞİK KRALLIK DIŞ TİCARET VERİLERİ (MİLYAR DOLAR)*				
Yıl	Türkiye'nin İhracatı	Türkiye'nin İthalatı	Ticaret Hacmi	Ticaret Dengesi
2010	7,22	4,67	11,89	2,55
2011	8,16	5,84	13,20	2,32
2012	8,70	5,62	14,33	3,07
2013	8,78	6,28	15,07	2,50
2014	9,90	6,01	15,92	3,89
2015	10,56	5,7	16,22	4,90
2016	11,69	5,4	17,07	6,20

*"Türkiye-Birleşik Krallık Ticari İlişkileri", Ekonomi Bakanlığı, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home>, (Erişim tarihi: 11 Mayıs 2017).

Diğer taraftan Londra'nın FETÖ militanlarının Türkiye'ye iadesi konusunda gösterdiği negatif tutum ise iki ülke arasında son dönemde diplomatik problemlere yol açan bir başka önemli olaydır.

23. "ABD ve Almanya Arasındaki Savunma Borcu Çekişmesinin Nedenleri", Sputnik Türkiye, 20 Mart 2017.

24. "İngiliz Şirketleri Türkiye'ye Yönelmiş", *Hürriyet*, 21 Mart 2017.

Birleşik Krallık'ın Batı'da 15 Temmuz darbe girişimine en hızlı tepki veren ülkelerden biri olması önemli bir siyasi nezaket örneği olmasına rağmen 15 Temmuz darbe girişimi öncesi ve sonrasında FETÖ'nün üst düzey yönetiminde yer alan Akın İpek gibi isimlerin tüm girişimlere rağmen iade edilmemesi Türkiye tarafından diplomatik kanallar aracılığıyla eleştiri konusu olmuştur.

Ayrıca Birleşik Krallık'a yapılan vize ve sığınma başvuruları için yetkili tek kurum olan İçişleri Bakanlığının (UK Home Office) 7 Nisan'da hazırlayıp hükümete sunduğu "Ülke Profili ve Türkiye Bilgi Notu: Gülenizm" isimli raporda²⁵ 15 Temmuz darbe girişiminin ardından Türkiye'den kaçarak ülkeye gelen FETÖ'cülere sığınma hakkı tanınması için öneride bulunması Türk kamuoyunda tepkiyle karşılanmıştır. Zira raporda eğitimci, medya çalışanı, ordu ve yargı mensuplarının haklarında FETÖ'cü olduklarına dair en ufak bir şüphe bulunması ve sadece bu yönde beyanlarının olması durumunda bile sığınma hakkı verilmesi şeklinde açık bir ifade yer almaktadır.

Birleşik Krallık'ın FETÖ'ye yönelik bu tutumuyla ilgili olarak Avam Kamarası Dışişleri Komisyonu tarafından hazırlanan ve Mart ayında yayımlanan "Birleşik Krallık-Türkiye İlişkileri" isimli raporun²⁶ ayrıntılarının da incelenmesi gerekmektedir. Raporda FETÖ'cülerin "Güleciler" olarak adlandırılması, "darbedeki bazı kişiler Gülençi olsa da bu darbeyi onların yönettiği anlamına gelmek zorunda değildir" ifadesi ve raporun yazım aşamasında doğrudan FETÖ adına lobi faaliyetlerinde bulunan Diyalog Toplumu (Dialogue Society) Direktörü Özcan Keleş ile Paylaşılan Değerler İttifakı Direktörü (Alliance for Shared Values) ve Gülen Enstitüsü Yönetim Kurulu eski

25. Rapor için bkz. "Country Profile and Information Note Turkey: Gülenizm", UK Home Office, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/607266/CPIN_-_Turkey_-_Gülenists_-_v1.pdf, (Erişim tarihi: 4 Mayıs 2017).

26. Rapor için bkz. "The UK's Relations with Turkey: Tenth Report of Session 2016-17", House of Commons Foreign Affairs Committee, <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmfaff/615/615.pdf>, (Erişim tarihi: 4 Mayıs 2017).

üyesi Yüksel Alp Aslandoğan gibi FETÖ mensuplarından Türkiye ile ilgili görüş alınması Ankara'nın hassasiyetlerinin göz ardı edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca 2016 yılında Muhafazakar Parti milletvekili Sir Edward Garnier'in FETÖ'ye bağlı Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'ndan 115 bin sterlin karşılığında örgütün görüş ve amaçları doğrultusunda rapor kaleme aldığı²⁷ hatırlanırken Londra'nın FETÖ ile mücadelesinde Türkiye'ye verdiği "destek" daha iyi anlaşılmaktadır.

Aslında Birleşik Krallık dahil olmak üzere birçok Avrupa ülkesinin Türkiye'nin FETÖ ile mücadelesinde takındığı bu çelişkili tutuma en net ve içeriden eleştiri 15 Temmuz'da Türkiye'de gerçekleşen darbe girişimini araştıran Dış İlişkiler Özel Komitesi ve Birleşik Krallık Meclisi üyesi Muhafazakar Partili Daniel Kawczynski'den gelmiştir. TRT World'e verdiği röportajda 15 Temmuz sonrasında yaşananları ve Avrupa'nın Türkiye'ye karşı tutumunu değerlendiren Kawczynski, Birleşik Krallık dahil olmak üzere Avrupa ülkelerinin Türkiye'nin yaşadıkları konusunda "sağır edici bir sessizlik içinde" olduğunu belirterek, şu açıklamayı yapmıştır:

Türkiye'nin istikrarı ve NATO'ya olan sadakatini çantada keklik gibi görmememiz gerekir. DEAŞ ile Avrupa arasındaki tek engel Türkiye'dir, bu yüzden Türkiye'yi kaybetmek Avrupa için yıkıcı olacaktır. Türkiye hiçbir zaman hafife alınmamalıdır, bu Batılı ülkelerin çıkarları açısından feci sonuçlar oluşturacaktır. Türkiye'de bizimle eşit düzeyde olan meslektaşlarımız, parlamento üyeleri Batı tarafından yalnız bırakılmış hissediyorlarsa, bizim tekrar bu insanlara güvence vermemiz önem arz etmektedir.²⁸

Kawczynski'nin bu açıklaması dikkate alındığında Birleşik Krallık'ın Türkiye ile ilişkilerinde kendi içerisinde tutarlı olmayan bir diplomasi izlediği görülmektedir.

Erken seçimlere giden süreçte Türkiye ile ilişkilerle ilgili olarak İşçi Partisi ve lideri Corbyn'in

açıklamaları ise oldukça dikkat çekmektedir. Seçime az bir süre kala Corbyn, düşünce kuruluşu Chatham House'da katıldığı bir konferansta, Türkiye'nin komşularıyla iyi ilişkiler içerisinde olmadığını ve olası bir savaş halinde NATO Anlaşması'nın kolektif savunma ilkesini yansıtan 5. maddesinin Türkiye için kullanılmaması gerektiğini ifade etmiştir.²⁹ Bu açıklamasından kısa bir süre sonra yayımlanan İşçi Partisi seçim manifestosunda ise Türkiye ile ilgili şu ifadeye yer verilmiştir: "Çin, Mısır, Körfez ülkeleri, Myanmar, Filipinler, Rusya ve Türkiye'deki hükümetleri insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne saygılı olmaları için uyaracağız." İşçi Partisi ve lideri Corbyn'in Türkiye'yi bu şekilde iki kez olumsuz ifadelerle anması seçimlere az bir süre kala oy oranını bir nebze artırma hedefinden kaynaklanmaktadır. Ancak eski başbakan Cameron'ın kısa vadeli ve popülist AB politikası özelinde sonuçları net olarak tahayyül edilmeyen siyasi hamlelerinin hangi sonuçlara yol açtığı Corbyn için ciddi bir örnek olarak ortada durmaktadır.

Birleşik Krallık'ın Batı'da 15 Temmuz darbe girişimine en hızlı tepki veren ülkelerden biri olmasına rağmen FETÖ'nün üst düzey isimlerini iade etmemesi eleştiri konusu olmuştur.

SEÇİM TAHMİNLERİ VE MUHTEMEL SENARYOLAR

Erken seçim kararını takiben yapılan anketler dikkate alındığında kamuoyunda Muhafazakar Parti'nin seçimin favorisi olduğu görülmektedir. Zira aşağıda yer alan kamuoyu yoklamalarına

27. "Times: Gülen Hareketi İngiliz Vekile On Binlerce Sterlin Ödedi", BBC Türkçe, 1 Ağustos 2016.

28. "Kawczynski: 15 Temmuz Karşısında Avrupa Sağır Edici Bir Sessizlik İçinde", TRT World, 21 Kasım 2016.

29. "UK's Corbyn against NATO Commitment for Turkey's Defence", The Globe Post, <http://theglobepost.com/2017/05/13/uks-corbyn-against-nato-commitment-for-turkeys-defense>, (Erişim tarihi: 14 Mayıs 2017).

TABLO 5. FARKLI ANKET ŞİRKETLERİ TARAFINDAN 8 HAZİRAN ERKEN GENEL SEÇİMLERİ İÇİN YAPILAN BAZI ANKET SONUÇLARI (YÜZDE)

	Muhafazakar Parti	İşçi Partisi	Liberal Demokratlar	Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi	İskoç Ulusal Partisi	Diğerleri
ICM ve Guardian (2-4 Haziran 2017)	45	34	8	5	4	4
Panelbase (26 Mayıs-1 Haziran 2017)	44	36	7	5	5	3
You Gov ve The Times (30-31 Mayıs 2017)	42	39	7	4	4	4
Comres, Sunday Mirror ve Independent (24-26 Mayıs 2017)	46	34	8	5	4	3
ORB (17-18 Mayıs 2017)	46	34	7	7	4	2
Opinium ve Observer (2-3 Mayıs 2017)	46	30	9	7	4	4
Ortalama	44,8	34,5	7,6	5,5	4,1	3,3

göre Muhafazakar Parti'nin yüzde 45, İşçi Partisi'nin yüzde 35, Liberal Demokratların yüzde 8, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin yüzde 6 ve İskoç Ulusal Partisi'nin de yüzde 4 civarında oy alması beklenmektedir. Bu tahmini oy oranları dikkate alındığında seçmenin önemli bir kısmının Muhafazakarların göreve devam etmelerini istedikleri anlaşılmaktadır.

Mayıs ayı başında yapılan yerel seçimler erken genel seçimler için önemli ipuçları barındırmaktadır. Britanya'da Galler, İskoçya ve İngiltere'nin bir bölümündeki yerel yönetimler için düzenlenen ara seçimlerde Muhafazakarlar 1.336 olan meclis üye sayısını 1.899'a yükseltmiş; İşçi Partisi 1.534 olan meclis üye sayısını 1.152'ye, Liberal Demokrat Parti 482 olan meclis üye sayısını 441'e ve UKIP 146 meclis üye sayısını büyük oranda kaybederek 1'e düşürmüştür.³⁰ 8 Haziran genel seçimlerine yerel seçim projeksiyonundan bakıldığında iktidar partisinin milletvekili sayısını 330'dan 350'ye kadar yükseltebileceği öngörülmektedir.

30. Martin Baxter, "General Election Prediction", Electoral Calculus, <http://www.electoralcalculus.co.uk/homepage.html>, (Erişim tarihi: 13 Mayıs 2017).

Diğer taraftan Nisan ayında You Gov tarafından seçmen eğilimleri ile ilgili ülke genelinde 12 bin 746 kişi ile yapılan bir araştırmaya göre³¹ sınıf ayrımı (orta sınıf ve işçi sınıfı) günümüzde seçmenlerin oylarını daha az etkilemektedir. Daha açık bir ifadeyle "İşçi sınıfı İşçi Partisi'ni destekler" ya da "Orta sınıf Muhafazakar Parti'yi destekler" gibi tezler günümüzde seçmen dinamiklerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Nitekim raporda orta sınıfa mensup seçmenin yüzde 46'sının Muhafazakar Parti'ye, yüzde 24'ünün İşçi Partisi'ne oy verdiği; işçi sınıfına mensup seçmenin ise yüzde 43'ünün Muhafazakar Parti'ye, yüzde 26'sının İşçi Partisi'ne oy vermeye meyilli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu projeksiyondan hareketle bir yorum yapıldığında bile Muhafazakar Parti'nin muhtemel oy oranının yüzde 40'ı rahatlıkla geçeceği anlaşılmaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç ise 18-34 yaş arasındaki genç nüfus İşçi Partisi'ne oy vermeye meyilli iken 34 yaşından bü-

31. Çalışmaya ulaşmak için bkz. "Demographics Dividing Britain", You Gov, https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/pvsh4ydddit/InternalResults_170420_Demographics_W.pdf, (Erişim tarihi: 4 Mayıs 2017).

yük olanlar daha çok Muhafazakar Parti'yi tercih etmektedir. Bir başka ifadeyle seçmenler yaşlandıkça parti bazında yavaş yavaş muhafazakarlaşma eğilimi göstermektedirler. Ayrıca ülkedeki eğitimli kesim daha çok İşçi Partisi ve Liberal Demokratlara oy vermeye meyilli iken eğitim düzeyi düşük kesim Muhafazakar Parti ve UKIP'e daha fazla yönelmektedir.

Ayrıca hatırlanacağı üzere 2010 genel seçimlerinde İşçi Partisi'nin iktidarının sona ermesinde partinin dış politikada macera arayışı, ekonomide vaat ettiklerini bir türlü gerçekleştirememesi ve İskoçya'dan gelen ayrılık tehditlerine karşı taviz verilmesi gibi olumsuz girdilerin Muhafazakar Parti tarafından etkin şekilde kullanılması önemli rol oynamıştır. Ancak 2010 yılından bugüne kadar geçen yedi yıllık süre içerisinde Muhafazakar hükümetin izlediği politikaların halk nezdinde büyük oranda kabul görmesi, siyasette 2010 yılında gerçekleşen iktidar değişikliğine benzer bir duruma imkan vermemektedir. Bir başka ifadeyle halkın mevcut iktidardan memnun olması ve iktidar değişikliğinin gerçekleşmesi için gerekli olan nedenler zincirinin bulunmaması sebebiyle 8 Haziran'da ülke siyasetinde iktidar değişikliği beklenmemektedir. Nitekim resmi makamlarca yapılan periyodik anketlere göre de halkın hayattan memnuniyet oranı Ekim 2011'den Eylül 2016'ya kadar geçen süre zarfında artan yönde bir seyir izlemiştir.³²

Bunların yanı sıra önceki yıllarda olduğu gibi yüzde 65-70 arasında katılım beklenen 8 Haziran seçiminde aşırı sağcı UKIP'in yüzde 6 civarında oy alması beklenmektedir. Kurulduğu tarihten beri girdiği her genel seçimde ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ayrı ayrı oylarını artırmayı başaran aşırı sağcı parti özellikle Brexit sürecinin bayraktarlığını yapmış ve bunda başarılı da olmuştur. Ancak son iki yılda birçok Avrupa ülkesinde yapılan seçimlerde aşırı sağcı partiler oy oranları-

nı gözle görülür seviyelerde artırmışken Birleşik Krallık'ın aşırı sağcı partisi UKIP'in oy oranının bir önceki genel seçime göre 3-4 puan düşmesi beklenmektedir. Bu durumun temelinde Birleşik Krallık'taki merkez partilerden aşırı uçlara oy kaymasının dönemsel bir durum olması yatmaktadır. Nitekim 5-6 Mayıs tarihleri arasında araştırma kuruluşu Survation tarafından 1.005 kişi ile yapılan bir ankete göre daha önce UKIP'e oy verdiğini ifade eden birçok kişi erken seçimde Muhafazakar Parti'ye oy vereceğini beyan etmiştir.³³ Bunda UKIP'in kendi seçmenine Brexit dışında yeni bir vaat sunamaması ve partinin ülkeyi yönetebilecek kadrolara sahip olmaması da önemli rol oynamaktadır. Ancak bu durum UKIP'in aşırı sağ söylemlerinin ülkede popüler hale geldiği gerçeğini değiştirmemektedir. Nitekim Brexit referandumuna az bir süre kala İşçi Partisi milletvekili Jo Cox'un seçim bölgesi Birstall'da öldürülmesi aşırı sağ grupların ne denli ileri gidebileceğini en acı şekilde göstermektedir.

Ülke genelinde yaşayan yabancı kökenli vatandaşların seçimde hangi partiye oy vereceği de bir başka tartışma konusudur. Ancak ülkedeki yabancıların ya da yabancı grupların oy tercihleri ile ilgili spesifik bir çalışma bulunmadığı için bu kişilerin hangi partiye oy vereceğinden ziyade hangisine oy vermeyeceğini tartışmak daha makul bir yöntem olabilir. Bununla ilgili bir çıkarım yapıldığında seçime girecek olan partiler arasında yabancılara karşı açıktan cephe alan partinin UKIP olması sebebiyle ülkedeki yabancıların onun dışındaki partilere ve özellikle yabancılara karşı daha ılımlı söylemlere sahip olan İşçi Partisi ve Liberal Demokratlara oy vereceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Ancak anketler her ne kadar halkın önemli bir kısmının –neredeyse yarıya yakınının– Muhafazakar Parti'den yana oy kullanacağını

32. "Personal Well-being in the UK", Office for National Statistics, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/well-being>, (Erişim tarihi: 9 Mayıs 2017).

33. "Con Lead Lab by 17 Points Amid UKIP Decline", Damian Lyons Lowe, <http://survation.com/con-lead-lab-17-points-amid-ukip-decline-new-polling-series-good-morning-britain>, (Erişim tarihi: 18 Mayıs 2017).

gösterse de siyasette sürprizlere açık olmak ve muhtemel senaryoları göz ardı etmemek gerekmektedir. Zira son dönemde Brexit, ABD başkanlık ve Hollanda genel seçim süreçlerinde yapılan anketlerin tam tersi sonuçlar vermesi kamuoyu yoklamalarına duyulan güveni azaltmıştır. Haliyle tahminlerin aksine bir sonucun çıkması durumunda akıllara ilk gelen senaryo 2010 yılında Muhafazakarlar ile Liberal Demokratlar arasında kurulan koalisyonun tekrar kurulabilecek olmasıdır. Liberal Demokratların 2010-2015 arasında Muhafazakarlar ile uyumlu çalışması, böylesi yeni bir koalisyona imkan verebilecektir. Ancak Liberal Demokratların Brexit süreciyle ilgili olarak Muhafazakarlardan farklı bir politika izlemeleri bu koalisyon ihtimalini de bir ölçüde zora sokmaktadır.

Ayrıca anketlere göre Muhafazakar Parti'nin erken seçimden oransal olarak galip çıkacağı ihtimali yüksek olsa da iktidarı bir gölge gibi takip eden İşçi Partisi'ne karşı ciddi bir üstünlük sağlanamaması halinde May ve ekibi kamuoyunda başarısız olarak addedilecek ve parti içerisindeki hizipleşme kendini daha fazla hissettirecektir. Bu durumun devam etmesi ilerleyen günlerde doğal olarak May'in parti liderliğinin sorgulanmasını da beraberinde getirecek ve yeni bir lider ihtiyacı gündeme gelebilecektir. Yine Parlamentoda beklenen çoğunluğun sağlanamaması senaryosu dahilinde Muhafazakar Parti hem Brexit görüşmelerinde Brüksel'den gelen taleplere hem de İskoçya'da tekrar yükselen bağımsızlık talebine karşı daha tavizkar tutum takınmak durumunda kalacaktır. Bu da şüphesiz bir sonraki genel

seçimde muhalefetteki partilerin elini daha fazla güçlendirecektir.

SONUÇ

Brexit süreci ve Manchester saldırısı gölgesinde yapılacak olan 8 Haziran erken genel seçimi, beraberinde getireceği sonuçlar sebebiyle yalnızca Birleşik Krallık'ın geleceğini değil aynı zamanda AB ile bundan sonra geliştirilecek olan yeni ilişki biçimini de yeniden şekillendireceği için tüm Avrupa siyasetini doğrudan etkileyecektir.

Seçimden çıkacak sonuç ayrıca Muhafazakar Parti'yi ve lideri Theresa May'in kaderini de büyük oranda belirleyecektir. Seçim sonuçları beklendiği şekilde iktidar partisinin zaferiyle sonuçlandığı takdirde bu durum hem iktidardaki Muhafazakar Parti'yi muhalefet partilerine karşı daha güçlü bir konuma getirecek hem de Başbakan May'in parti içerisindeki konumunu konsolide edecektir. Buna ilaveten May'in parti içerisindeki dengeleri rayına oturtması ve diğer partilerle olan güç dengesini lehine çevirmesi halinde Brüksel ile 19 Haziran 2017 tarihinde başlayacak olan Brexit müzakerelerine eli daha güçlü şekilde gideceği de açıktır.

Ancak Muhafazakar Parti'nin en yakın rakibi İşçi Partisi ile arasını beklentilerin üzerinde açamaması, doğal olarak Muhafazakar Parti'yi ve lideri Theresa May'i olumsuz olarak etkileyecek gibi görünmektedir. Zira büyük umutlarla girilen erken seçimin az bir fark ile kazanılması kamuoyu ve muhalefet baskısını beraberinde getirecek ve bir sonraki genel seçimlerin yapılacağı 2022 yılına kadar zor bir süreçle karşı karşıya kalınacaktır.

Bu ana kadar Bulgaristan, Fransa, Hollanda ve Sırbistan gibi birçok Avrupa ülkesinde gerçekleşen seçimlerin yanı sıra yılın geriye kalan kısmında Almanya, Norveç, Birleşik Krallık ve Avusturya'da yapılacak olan seçimler sebebiyle 2017 yılı Avrupa siyasetinde tam anlamıyla bir seçim yılı. Bu çalışma 8 Haziran 2017 tarihinde Birleşik Krallık'ta gerçekleşecek olan erken genel seçimleri tüm boyutlarıyla analiz etmektedir.

Konuyla ilgili birçok tablonun yer aldığı çalışmanın ilk bölümünde öncelikle ülkenin siyasi sisteminin tarihsel gelişimi ve halihazırdaki seçim sistemi ele alınmakta, ardından ülke siyasetinde ön plana çıkan aktörler ve kurumlar incelenmektedir. Erken seçime neden olan belli başlı faktörlerin incelendiği ikinci bölümden sonra üçüncü bölümde ise seçim sürecinde ön plana çıkan temel konular irdelenmektedir. Dördüncü bölümde siyasi partilerin bu konulara yönelik yaklaşımları seçim manifestoları dahilinde değerlendirilmektedir. Analizin beşinci bölümünde ise Brexit ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında yeni bir yöne giren Türkiye-Birleşik Krallık ilişkilerinin son dönemi siyasi ve ekonomik açıdan incelenmekte ve önümüzdeki süreçte iki ülke arasındaki ilişkilere dair bazı çıkarımlar ortaya konulmaktadır. Çalışmanın son kısmında erken seçimle ilgili yayımlanan anket sonuçları ışığında muhtemel seçim sonuçlarına yer verilmekte ve olası senaryolara ilişkin tartışmalar yürütülmektedir.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

www.setav.org